

KORONAVİRÜS HASTALIĞI (COVID-19) SÜRECİNDE SOSYAL HARCAMALAR

Yazar İnci Sandalcı, Ulvi Sandalcı İnci Sandalcı, Ulvi Sandalcı

Gönderim Tarihi: 14-May-2021 04:27PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1585975241

Dosya adı: KORONAV_R_S_HASTALI_I_COVID-19_S_REC_NDE_SOSYAL_HARCAMALAR.docx (168.82K)

Kelime sayısı: 5074

Karakter sayısı: 34272

KORONAVİRÜS HASTALIĞI (COVID-19) SÜRECİNDE SOSYAL HARCAMALAR

⁸
Araş. Gör. Dr. İnci SANDALCI¹

Araş. Gör. Dr. Ulvi SANDALCI²

ÖZET

¹³
Çin'in Vuhan Eyaleti'nde aralık ayında görülmeye başlayan Koronavirüs Hastalığı (Covid-19) kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Salgın başta sağlık olmak üzere ekonomik, sosyal, mali, kültürel vb. birçok alanda sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Sosyal devlet anlayışı kapsamında birçok devlet Covid-19 salgının toplumsal yapıda oluşturduğu tahribatı en aza indirmek, bozulan toplumsal düzeni yeniden tesis etmek ve sosyal refahı artırmak için birçok alanda sosyal harcamalara başvurmuştur. Bu kapsamda birçok ülkede sağlık harcamalarına ayrılan pay daha da artmış, özellikle gelir düzeyi düşük kesimin uzaktan eğitime katılımlarının sağlanması başta olmak üzere diğer birçok kalemde eğitim harcaması yapılmış, salgının getirmiş olduğu yeni ve farklı türde birçok sosyal hizmet bireyler sunulmuş, sosyal yardımların kapsamı ve büyüklüğü artırılarak birçok kesime ulaşılması sağlanmış ve genel itibarıyla sosyal koruma harcamalarında önemli düzeylerde artışlar yaşanmıştır. Çalışmada Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında alınan yasak ve kısıtlama tedbirlerinin neden olduğu toplumsal yapıdaki tahribatı en aza indirmek için dünyada ve Türkiye'de sosyal devlet anlayışına uygun olarak yapılan sosyal harcamalar incelenmiştir. Çalışma sonucunda dünyadaki birçok devlet ile birlikte Türkiye'nin salgın döneminde toplumun ihtiyaç duyduğu birçok alanda sosyal hizmet sunumu yaparak sosyal refahı artırmaya yönelik harcamalara ağırlık verdiğine ulaşılmıştır. Bununla birlikte bu harcamalar gelişmiş ülkelerde daha yüksek seviyede iken az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere daha düşük düzeyde olduğu da ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Sosyal Devlet, Sosyal Harcamalar

SOCIAL EXPENDITURES DURING THE CORONAVIRUS DISEASE (COVID-19)

ABSTRACT

²²
The Coronavirus Disease (Covid-19), which started to be seen in the Wuhan Province of China in December, has affected the whole world in a short time. The epidemic has caused problems in many areas of economy, social, financial and cultural, especially health. Within the scope of ²¹ social state understanding, many states have resorted to social expenditures in many areas in order to minimize the damage caused by the Covid-19 epidemic in the social structure, to restore the deteriorated social order and to increase social welfare. In this context, the share allocated to health expenditures has increased even more in many countries, education expenditures have been made in many other items, especially ensuring the participation of low-income groups in distance education, many new and different types of social services have been provided by the epidemic, the scope and size of social assistance has been increased. Access to many segments has been achieved and, in general, significant increases have been experienced in social protection expenditures. ¹⁸ In the study, social expenditures made in accordance with the social state understanding in the world and in Turkey in order to minimize the damage to the social structure caused by the prohibition and restriction measures taken within the scope of

⁸
¹ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, Maliye, inci.agacan@dpu.edu.tr

² Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, Maliye, ulvi.sandalci@dpu.edu.tr

combating the Covid-19 epidemic. ¹⁷ As a result of the study, it was found that Turkey, along with many countries in the world, focused on spending to increase social welfare by providing social services in many areas needed by the society during the epidemic period. However, it is another result that these expenditures are at a higher level in developed countries and lower in underdeveloped or developing countries.

Keywords: Covid-19, Social State, Social Expenditures

1. GİRİŞ

⁹ Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayında ilk olarak ortaya çıkan Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19) kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Ülke sınırlarının ortadan kalkarak dünyanın küresel bir yer haline gelmesi hastalığın yayılma hızını artırarak toplumsal bir sağlık sorunu haline dönüştürmüştür. Bunun bir neticesi olarak da ülke sınırlarını aşan hastalık salgın konumuna yükselmiştir. Tedavisine yönelik aşının uygulanma sürecinin zaman alması, ölümcül derecede birçok sağlık sorununa neden olması ve tüm dünyada yayılma hızının giderek artış göstermesi birçok ülkenin Dünya Sağlık Örgütü tavsiyeleri doğrultusunda salgınla mücadelede yasaklama ve kısıtlamalar gibi tedbirlere başvurmalarına neden olmuştur. Söz konusu salgın ile mücadele kapsamında alınan tedbirler nedeniyle hemen hemen her ülkede başta ekonomik hayat olmak üzere, sosyal, kültürel, idari ve mali alanda sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar neticesinde de vatandaşların ekonomik ve mali durumları bozularak devlet yardımına duyulan ihtiyaç artmıştır. Buna göre söz konusu olağanüstü dönemde bireyler çalışmadığı ve dolayısıyla da gelir elde edemediği veya yasak ve kısıtlamalar nedeniyle hayatlarını idame ettirecek temel ihtiyaçları ile eğitim, sağlık gibi diğer hizmetlere ulaşmada zorluk yaşadıkları için devletlerin yardımlarına muhtaç duruma gelmişlerdir. Bundan dolayı devletler vatandaşların ekonomik ve mali durumunun düzeltilmesi, topluma muhtaç duruma düşmemeleri, temel kamu hizmetlerini alabilmeleri ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla, yani aslında toplumsal denge ve refahın sağlanmasına yönelik çeşitli sosyal harcama politikaları devreye sokmuştur. Covid-19 sürecinde devletler tarafından yapılan sosyal harcamalarının konu edildiği bu çalışmada öncelikli olarak Covid-19 salgını ve sağlık etkileri hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında kamu harcamalarının bir türünü oluşturan sosyal harcamalarının teorik altyapısına değinilmiştir. Son bölümde ise dünyada ve Türkiye'de Covid-19 sürecinde yapılan sosyal harcamalar incelenmiştir.

2. YENİ KORANVİRÜS (COVID-19)

¹² Koronavirüs (Covid-19), 2019 yılı Aralık ayının sonlarına doğru Çin'in Vuhan Eyaleti'nde ateş, öksürük, nefes darlığı gibi solunum yolu belirtileri ile kendini göstermiş, bir grup hastada yapılan incelemeler neticesinde 13 Ocak 2020'de tanınmıştır. İlk başlarda deniz ürünleri ve hayvan pazarlarındaki bireylerde tespit edilen virüs, Vuhan başta olmak üzere Çin'in diğer eyaletlerine ve nihayetinde Dünya'ya yayılmıştır (www.covid19bilgi.saglik.gov.tr, 2021). Virüsün insandan insana çok hızlı yayılması, özellikle kronik rahatsızlığı olanlarda ve yaşlılarda önemli derecede sağlık sorunlarına yol açması ve ölüme neden olması, kesin ⁶ tedavi yönteminin henüz bulunamamış olması ve tüm dünyaya hızla yayılması nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü tarafından bu durum ⁶ pandemi olarak ilan edilmiş ve tüm dünyaya bu virüsle başa çıkma çağrısı yapılmıştır. Virüs çok kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına alan küresel bir sağlık sorunu halini al ²⁵ ve salgınla mücadele için tüm ülkelerde çalışmalar başlatılmıştır. (Sandalcı, 2020: 110). Tüm dünyayı etkisi altına alan bu virüsle mücadele yöntemleri arasında, seyahat kısıtlaması, eğitime bir süre ara verilmesi, sokağa çıkma kısıtlaması/yasağı, eğlence

merkezleri, lokantalar, kafeler vb. işletmelerin kapatılması, kamuda esnek çalışma sistemine geçilmesi, alışveriş merkezlerinin kapatılması, ibadethanelerin kapatılması, spor müsabakaları gibi birçok toplu faaliyetin ertelenmesi veya kişi sayısı ile sınırlandırılması yer almaktadır (Sandalcı, 2020: 110-111). Tüm bu önlemlere rağmen salgının başından itibaren günümüze kadar olan süreçte Dünya genelinde 159 milyondan fazla kişi hastalığa yakalanmış ve 3 milyondan fazla kişi yaşamı yitirmiştir. Tablo 1’de Dünyanın çeşitli bölgelerinde Covid-19 Pandemisine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Dünya’da COVID-19 Pandemi İstatistikleri³

	Toplam Vaka Sayısı	Toplam Ölüm Sayısı	Toplam İyileşen Sayısı
Avrupa	45.612.740	1.038.226	41.021.955
Kuzey Amerika	38.910.059	872.330	30.980.333
Asya	44.443.696	576.149	38.476.054
Güney Amerika	25.999.378	707.095	23.613.445
Afrika	4.682.902	125.075	4.217.604
Okyanusya	64.217	1.209	60.855
Dünya	159.713.713	3.320.099	138.370.952

Kaynak: worldometers, 2021

Dünya’da COVID-19 Pandemisi istatistiklerine ilişkin bilgilerin yer aldığı Tablo 1’de 11 Mayıs tarihi itibarıyla Dünya’da vaka sayısının 159 milyon, toplam ölüm sayısının 3.3 milyon ve iyileşen sayısının ise 138 milyonun üzerinde olduğu görülmektedir. Bölgesel bazda bakıldığında ise en fazla vaka sayısının Avrupa bölgesinde görüldüğü ve bu bölgeyi ise sırasıyla, Asya, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Afrika ve Okyanusya bölgeleri izlemektedir.

Dünyada en fazla vaka sayısına sahip 10 ülkeye ait istatistiklerin yer aldığı Tablo 2’ye göre ise Dünya’da en fazla vaka sayısına sahip ülkeler arasında başta ABD olmak üzere sırasıyla, Hindistan, Brezilya, Fransa, Türkiye, Rusya, Birleşik Krallık, İtalya, İspanya ve Almanya yer almaktadır. En fazla ölümün gerçekleştiği ülkeler arasında sırasıyla ABD, Brezilya, Hindistan ve İngiltere yer alırken toplam iyileşen sayısına bakıldığında ise sırasıyla ABD, Hindistan ve Brezilya sıralarda yer almaktadır.

Tablo 2: Dünya’da En Yüksek Vaka Sayısına Sahip 10 Ülkeye Ait İstatistikler⁴

Ülkeler	Toplam Vaka Sayısı	Toplam Ölüm Sayısı	Toplam İyileşen Sayısı
ABD	33.515.546	596.181	26.507.427
Hindistan	22.992.517	250.025	19.027.304
Brezilya	15.214.030	423.436	13.759.125
Fransa	5.780.379	106.684	4.917.101
Türkiye	5.044.936	43.311	4.743.871
Rusya	4.896.842	113.976	4.509.915
Birleşik Krallık	4.437.217	127.609	4.250.699
İtalya	4.116.287	123.031	3.619.586
İspanya	3.581.392	78.895	3.274.808
Almanya	3.535.354	85.481	3.196.900

Kaynak: worldometers, 2021

³ 11 Mayıs 2021 itibarıyla

⁴ 11 Mayıs 2021 itibarıyla

Covid 19 hastalığının ölümcül derecede ciddi sağlık sorunlarına neden olması ve bu kapsamda hemen hemen dünyanın her yerinde yasak ve kısıtlama tedbirlerinin alınması insan hayatının her yönünü etkilemesiyle birlikte özellikle ekonomik hayat üzerinde ciddi tahribatlar oluşturmuştur. Buna göre yaklaşık bir buçuk yıldır dünyanın hemen hemen her yerinde alınan önlem ve tedbirler kapsamında birçok ekonomik birimin faaliyetine ara vermesi veya kısıtlı şekilde yürütmesi, bireylerin de çeşitli derecelerde kısıtlamaya tabi olarak piyasayı canlı tutacak herhangi bir faaliyette bulunmamaları birçok sektörün zor durumunda kalmasına, ekonomik ve mali olarak sorunlar ile karşılaşmasına neden olmuştur. Ekonomik ve mali olarak zor durumda kalan ekonomik birimler devletler tarafından verilen teşviklere rağmen küçülmeye giderek faaliyetlerini yavaşlatmıştır. Bu da dünya genelinde işsizliğin artmasına, salgın nedeniyle zaten zor günler geçiren bireylerin daha da zor duruma düşmesine, devlete olan ihtiyacın ise daha artmasına neden olmuştur.

3. SOSYAL HARCAMALAR

Kamu harcamalarının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Şüphesiz bu tanımların çeşitlenmesinin sebeplerinden biri devlet kavramı ve devlete yüklenen fonksiyonların farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Genel olarak dar ve geniş anlamda kamu harcaması tanımı yapılmaktadır. Dar anlamda **19** kamu harcaması denildiğinde merkezi ve özel bütçeden yapılan harcamalar ifade edilirken, **geniş anlamda kamu harcaması** denildiğinde **devlet bütçesi** kapsamındaki tüm harcamalarla birlikte **bütçe dışında kalan diğer tüm** harcamalar da anlaşılmaktadır (Taraktaş, 2018: 93-94). Kamu harcamalarının en önemli özelliği önceden belirlenmiş yasal sınırlar ve süreler içerisinde kamusal hizmetlerin yerine getirilmesidir. Kamusal hizmetlerin sunu **19**nda temel amaç kamusal refahın artırılmasıdır. Bu kapsamda kamu harcamalarının birincil **amacı** **kamusal ve yarı kamusal mal ve hizmetlerin üretiminin sağlanmasıdır**. Ancak toplumsal refahın yükselmesi için sadece bunlar yeterli değildir. Kamusal ve yarı kamusal malların üretiminin yanı sıra toplumdaki bireylerin yoksulluk sınırının üzerinde gelire sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle toplumsal refahın artırılması, toplumda yaşayan bireylerin hayat standardının artması ve geleceklerinin güvence altına alınması amacıyla devlete bir takım fonksiyonlar yüklenmiştir. Devlete yüklenen fonksiyonların gerçekleştirilmesi de kamusal harcamaların artmasına neden olmaktadır (Pehlivan, 2006: 70).

1 **Kamu harcamaları, iktisadi etkileri** dikkate alındığında **reel ve transfer harcamaları** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ekonomide reel olarak kaynak kullanımını gerektiren reel harcamalarda kendi içerisinde cari ve yatırım harcamaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Transfer harcamaları ise ekonomide kaynak yaratmayan, mevcut kaynakların bir kesimden diğerine aktarımını sağlayan harcamalardır. Transfer harcamalarının iktisadi, mali ve sosyal olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. İktisadi transfer harcamaları belirli sektörlerle verilen transfer ödemeleri iken, faiz ödemeleri ise büyük oranda mali transferleri oluşturmaktadır (Kirmanoğlu, 2007: 37-38). Değişen toplumsal ihtiyaçlar karşısında günümüze kadar olan süreçte kamu harcamalarının karşılıksız olarak sadece sosyal amaçla yapılabileceği düşüncesi önem kazanmış ve bu düşünce doğrultusunda devlete sosyal fonksiyonlar yüklenmiştir. Böylelikle toplumda ortaya çıkan sosyal sorunların (gelir dağılımında adaletin sağlanması, toplumda refah farklılıklarının azaltılması, asgari refah ve güvenliğin sağlanması vb.) giderilmesi amacıyla mali araçlar kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal harcamalar hiçbir üretim faktörünün kullanılmadığı, sadece vergilerden elde edilen gelirin kişilere veya belirli gruplara dağıtılmasıyla milli gelirin yer değiştirdiği harcamalardır. Sosyal amaçlı transfer harcamaları

olarak bilinen bu harcamalara; emekli maaşları, işsizlik ödemeleri gibi kişilere yapılan karşılıksız aynı veya nakdi ödemeler örnek olarak gösterilebilmektedir (Oktayer, 2010:134).

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle sosyal refah devleti anlayışının yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte devletler sosyal yardıma muhtaç durumda olan vatandaşlarına çeşitli tür ve niteliklerde sosyal harcamalar yapmaktadır. Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak yapılan bu harcamalar ile eğitim, sağlık veya diğer kamu hizmetlerine ulaşamayan veya diğer nedenlerle temel ihtiyaçları başta olmak üzere birçok ihtiyacını yerine getiremeyen birey veya gruplara yardım edilerek toplumsal huzur ve barışın temin edilmesi için uğraşılmaktadır. Söz konusu sosyal yardımların türü, niteliği, büyüklüğü gibi özellikleri ve kapsamı ülkelerden ülkelere farklı²⁰ göstermekle birlikte hemen hemen hepsi aynı amaç çerçevesinde birleşmektedir. TÜİK'in tanımında sosyal harcamalar kapsamına eğitim, sağlık harcamaları ve sosyal koruma²³ harcamaları girmektedir. Eğitim ve sağlık harcamaları, genel yönetim kapsamındaki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının harcamalarını kapsamaktadır. Sosyal yardım harcamaları ise emekli maaşları, sosyal yardım ve primsiz ödemeler ve doğrudan gelir desteği ödemeleri ve benzeri harcamalardan oluşmaktadır (Arısoy vd., 2010: 400).

OECD sosyal harcamalar kapsamını geniş tutmakta, bu tanıma nakit ödemeler ve aynı mal ve hizmetlerin sunumu ile sosyal amaçlı uygulanan vergi muafiyet ve istisnalarını da dahil etmektedir. Buna göre sosyal harcamalar kapsamında, yaşlılık aylıkları, emekli aylıkları, yaşlılara evde bakım hizmetleri, yoksullara gelir desteği, gider desteği, işsizlik tazminatı, aile yardımı, çocuk bakım desteği, sakatlık yardımları, cenaze masraflarının karşılanması, iş göremezlik ödeneği, işçi hastalık ödemeleri ve mesleki yaralanmalar, iş kazası ödemeleri, eğitimi, istihdam teşvikleri, engellilerin istihdama yönlendirilmesi gibi istidama yönelik yapılan harcamalar, iş yeri açma destekleri, kont kira yardımları ve diğer benzeri teşvik ve harcamalar yer almaktadır (Küçüköğlu vd., 2018: 451). Sosyal harcamalar her dönem önemli bir işlev görmekle birlikte özellikle salgın, savaş, afet gibi bireylerin devlete ve dolayısıyla sosyal yardımlara ihtiyaç duyduğu olağanüstü dönemlerde daha fazla bir önem kazanmaktadır. Nitekim bu tür dönemlerde yardıma muhtaç vatandaşların sayısı artmakta ve ihtiyaçlar genişlemektedir. Bu yardım ihtiyaçlarının bir gereği olarak da devletler sosyal devlet kimliği altında sosyal harcamalarda bulunarak vatandaşların ihtiyaçlarını gidermektedir. Şüphesiz bu harcamalar devletlerin ekonomik, mali, idari ve siyasi anlayışına/durumuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

4. COVID-19 SÜRECİNDE TÜRKİYE VE DÜNYADA SOSYAL HARCAMALAR

Temel olarak yapısı itibarıyla bir sağlık sorunu olan Covid-19 hastalığı dünyada yaşanan teknolojik ilerlemeler ve bunun yansıması olarak iletişim ve ulaşım ağının gelişmesiyle birlikte etki alanını genişleterek birçok farklı alanlarda sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İlk başlarda tek bir eyalette görülen bu hastalık ölümcül derecede sağlık sorunlarına neden olması, küreselleşme ile birlikte tüm dünyaya yayılma ve bulaşma hızının artması ve tedavi aşısının bulunmasının zaman alması gibi nedenlerden dolayı salgın halini almıştır. Küresel çapta bir sağlık sorunu halini alan bu hastalıkla mücadelede dünya sağlık örgütü tavsiyeleri ile her ülke yasaklama ve kısıtlamalar gibi çeşitli tedbirler hayata geçirmiştir. Söz konusu tedbirler de başta ekonomik olmak üzere birçok alanda farklı sorunların oluşmasına neden olmuştur. Devletlerin uygulamış oldukları sokağa çıkma yasağı, belirli sektörlerde faaliyet gösteren iş yerlerinin faaliyetlerine ara verilmesi, alışveriş merkezlerinin kapatılması, seyahat kısıtlaması, turizm sektör faaliyetlerinin kısıtlanması, eğlence merkezlerinin kapatılması, spor müsabakalarına ara

Kaynak: OECD, 2021

Grafik 1’de yer alan OECD ülkelerinin 1990-2019 dönemi kamu sosyal harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki oranlarına bakıldığında genel itibariyle dönem içinde bir yükseliş olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre hemen hemen her ülke 1990 yılı verileri kıyaslandığında 2019 dönemine kadar kamu sosyal harcamalarında artışlar yaşanmıştır. Söz konusu artış trendi Türkiye’de de görülmüş ve 1990 yılında gayrisafi yurtiçi hasılanın %3,8’i olan sosyal harcamalar 2019 dönemine gelindiğinde yaklaşık 3 kat artarak %12 seviyesine yükselmiştir. Bu durum OECD ülkeleri ortalaması için de geçerlidir. Buna göre 1990 yılında OECD ülkeleri ortalama sosyal harcamalar gayrisafi yurtiçi hasılanın %16,5’i iken, 2019 yılında 5 puanlık bir artışla %20’ye yükselmiştir. Bu da genel olarak OECD ülkelerinde 1990-2019 döneminde kamu sosyal harcamalarında bir artış trendi olduğunu göstermektedir.

Covid-19 salgını nedeniyle bireylerin ekonomik ve mali yönden zor duruma düşmeleri neticesinde devlete olan ihtiyaçların artması ve sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak ülkeler farklı tür ve kapsamda çeşitli sosyal koruma harcamaları yapmıştır. Toplumdaki gelir adaletsizliğini azaltmak ve toplumsal huzur ve güvenin tesisi amacıyla Covid-19 döneminde ülkeler tarafından çeşitli gruplara yapılan sosyal harcamalar genel itibariyle Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3: Ülkelerin Sosyal Koruma Tedbirleri/Harcamaları

Ülke	Alınan Tedbir
İspanya	Evi olmayanlar için güvenli bölgeler oluşturularak, buralarda bakım, beslenme ve hijyenin tesis edilmesi Koronavirüs nedeniyle yardıma muhtaç olan kiracıların kira ödemelerinin ertelenmesi
Şili	Özel sağlık sigortası fiyat artışlarının ertelenmesi Salgın nedeniyle işsiz kalan yaklaşık 2 milyon kişiye muhtaçlık tespiti yapılarak aile başına 50 bin peso yardım yapılması
İtalya	Sağlık harcamalarının (yoğun bakım üniteleri, vb.) artırılması Gelir düzeyi düşük ailelere 400 avrodan başlamak üzere iki yeni Acil Gelir (KEP) taksiti ödenmesi
Çin	Covid-19 pozitif kişilerin tedavi için yaptıkları masrafların geri ödenmesi İşsizlik sigortası prim oranlarının aşamalı olarak düşürülmesi ve iş kazası sigortası 30 Nisan 2022’ye kadar bir yıl daha uzatılması
Arjantin	Emekliler için ilaç fiyatlarının 31 Ekim’e kadar dondurulması Elektrik enerjisi, gaz, şebeke ve akan su, sabit veya mobil telefon ve internet ve kablolu tv hizmetlerini radyoelektrik veya uydu bağlantısı ile sağlayan firmalar, fatura ödemediği takdirde ilgili kullanıcıların hizmetlerinin kesilmemesi
ABD	Sağlık sigortası olmayanlarla gazilerin Covid-19 harcamalarının (testlerine/hizmet vb.) geri ödenmesi Evde sağlık hizmeti imkânı sağlanarak sağlık çalışanlarının ve çocuk bakımı sağlayıcılarının desteklenmesi 2021 tarihli Koronavirüs Müdahale ve Yardım Ek Ödenek Yasasına göre, yetişkin başına 600 ABD dolarına kadar ve hak kazanan her çocuk için 600 ABD dolarına kadar ek ödemeler sağlanması Koronavirüs salgını nedeniyle işsiz kalanlar için işsizlik yardımlarının haftada 300 dolara çıkarılması. 6 yaşından küçük çocuk başına ayda 300, 6-17 yaş arası çocuk başına ise 250 ABD doları çocuk parası ödenmesi Covid-19 salgını nedeniyle kira ve kamu hizmetleri ödeyemeyen hanelere yardımcı olmak için 25 milyar ABD doları ayrılması
Hindistan	Covid-19’a bağlı harcamalarda kullanılmak şartıyla Ulusal sağlık sistemine yatırılmış primlerin bir kısmının iade alınabilmesi

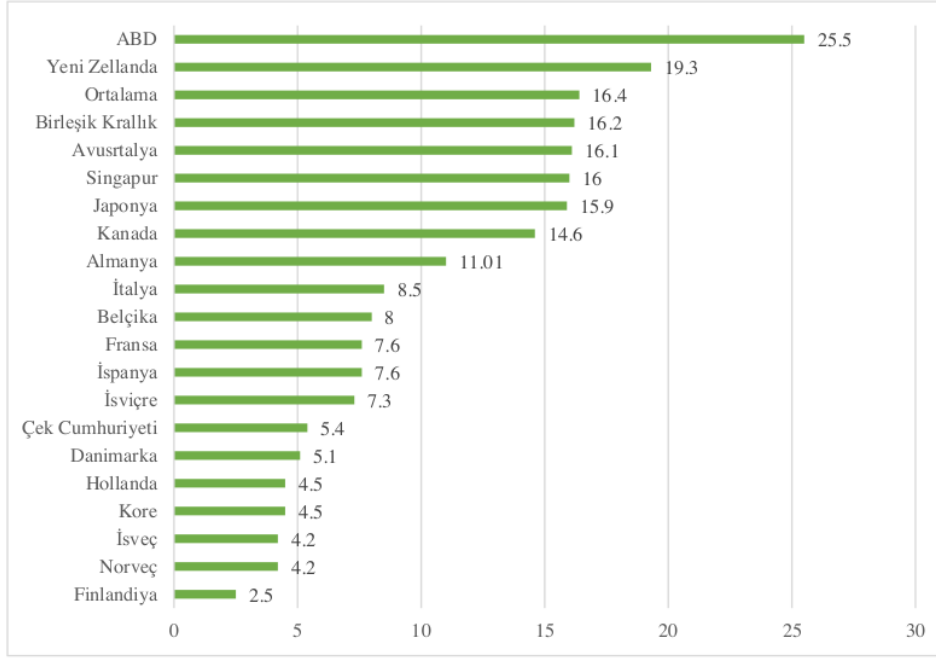
Brezilya	Covid-19 salgınından etkilenen milyonlarca yoksul aileye yardım etmek için düşük gelirli Brezilyalıları toplam 44 milyar reais (7.96 milyar \$) tutarında acil durum ödeneği ödemesi ve bu kesimin ayda ortalama 250 reais alması Yardıma muhtaç bireylere (323400 paket) gıda yardımı
Meksika	Dokuz milyondan fazla yaşlı ve kalıcı engelli kişiye avans verilmesi
İngiltere	Yüz binlerce insanın gelir düzeyini korumak için Evrensel Kredideki haftalık 20 sterlinlik artışın en az bir yıl uzatılması
Fransa	Asgari aktivite geliri, deniz aşırı dayanışma geliri, konut yardımı veya Pôle çalışanları tarafından ödenen belirli yardım miktarının yetişkin başına 150 € ve çocuk başına 100 € olması Covid-19 testi pozitif çıkan veya karantinada olan çalışanların günlük ödeneklerden ve işveren ekinden yararlanabilmeye devam etmeleri Covid-19 salgını nedeniyle yardıma muhtaç kalan ailelerin temel gıda ihtiyaçlarının veya kiralalarının karşılanması amacıyla acil mali destek sağlaması Düşük gelire sahip ailelere ve okul çağındaki çocuklara ödenen okula dönüş ödeneğinin çocuk başına 100 € artırılması
Fas	Ulusal sosyal güvenlik idaresinin sosyal sigortası kapsamında yer alan hasta ve işsiz işçilere Mart-Haziran arasında aylık 2.000 Dirhem (204\$) yardım verilmesi
Litvanya	Mali durumu zorda olan birey ve ailelere konut ısıtma ve su masrafları gibi sosyal yardımlar yapılması 2021 yılında kişi başı aylık ortalama geliri 140,8 Avroyu geçmeyen kişilerin sosyal yardım alması
Çek Cumhuriyeti	Yasal emeklilik (yaşlılık, engelli, dul ve yetim) maaşından yararlananlara CSSA aracılığıyla bir defaya mahsus olmak üzere 5000 CZK tutarında yeni bir ek gelir sağlanması
Avusturya	Devam eden Covid-19 krizi nedeniyle 200.000 kişinin yaralandığı Aralık 2020'de biten acil durum yardımının Mart 2021'e kadar uzatılması Uzaktan çalışma imkanı olmayan ve hamileler için ücretli izinlerin uzatılması
Norveç	3 pronavirüs nedeniyle bakım ödeneği önleminin 2021'de devam etmesi
Ekvator	Kayıtdışı ekonomide çalışan ve hem hastalanan hem de hastalıktan başka şekilde etkilenen işçiler ve ailelere özel bir Covid-19 "acil durum yardımı" sağlanması
İrlanda	Bakmakla yükümlü olunan nitelikli çocuklara ödenen ödemeler 12 yaş ve üstü çocuklar için 5 € ve 12 yaşına kadar çocuklar için 2 € artırılması, yani haftalık sosyal yardım ödemeleri alan ebeveynler haftalık ödeme oranlarında bir artış sağlanması
Finlandiya	İşsizlik parası kanunlarında yapılan bazı geçici değişikliklerin Mart 2021'in sonuna kadar uzatılması
Letonya	Sosyal ve İstihdam Meseleleri Komitesi tarafından onaylanan Annelik ve Hastalık Sigortası Yasasında yapılan değişikliklerle öngörüldüğü üzere, Covid-19 salgını sırasında çocuk bakımı ödeneği Haziran 2021'e kadar uzatılması
Kanada	COVID-19 nedeniyle çalışmayı bırakmış veya istihdam / serbest meslek gelirleri en az %50 azalmış işçilere 26 haftaya kadar haftada 500 \$ sağlanması Kronik rahatsızlığı olan insanların destek ve bakıma erişim sağlanmasına yardımcı olacak üç proje için yaklaşık 3,5 milyon dolarlık fon sağlanması Yaşlılara yönelik yardım (tek sefer olma üzere yaşlılık aylığı alanlara 300 dolar, garantili gelir eki kapsamında olan yaşlılara ek 200 dolar) 12 yaşın altındaki bir çocuğa veya gözetim altında bakıma ihtiyaç duyan, okula gidemeyen veya okula gidemeyen diğer aile üyelerine bakmaları gerektiğinden çalışamayan uygun kişiler için hane başına 26 haftaya kadar haftada 500 \$ sağlanması
Jamaika	Okulların kapalı olduğu süre boyunca programdaki öğrencilere gıda desteği sağlanması
Avustralya	Sosyal yardım alan yaşlı, bakıcı, aile ve engellilere beş ay içinde 500 \$ nakit ödeme verilmesi 13 Temmuz itibarıyla, Covid-19 nedeniyle mali olarak zor duruma düşen düşük gelirli Avustralyalılara 750 \$ ekonomik destek ödemesi
Polonya	3 arantina veya tecrit altında bulunan sigortalı kişiler hastalık parası alma hakkına sahip olması
Somali	1,3 milyon yoksul ve kırılgan aileye nakit transfer sağlamak için Baxnano programının başlatılması
İsveç	Covid-19 hastalarıyla çalışan sağlık ve yaşlı bakımı personeline destek sağlamak amacıyla fon kurulması
İsviçre	Covid-19 nedeniyle işçilerin azalan çalışma saatleri için tazminat hakkı tanınması
Slovenya	Salgın ilan edilen bölgelerde bakım evi çalışanları için yüksek ikramiyeler sağlanması

Belçika	Covid-19 ile ilgili tedbirler nedeniyle okul, kreş veya engelli çocuklar için rehabilitasyon merkezinin kapatılması nedeniyle işe gelemeyen işçilerin geçici işsizlik ödeneği alma hakkına sahip olması
Venezüella	Ekonomik krizle mücadele edebilmeleri için ailelere tek seferlik 1.690.000 bolivar (yaklaşık 4 USD) tutarında Bono "Unidos por la Vida" verilmesi
Almanya	Engelli bireylerin öğle yemeğinin finanse edilmesinde ek kaynaklar sağlanması
Singapur	Ağustos ve Ekim 2020 arasında sona erecek olan 6.000 düşük gelirli hane için ComCare yardımının otomatik olarak 6 ay daha uzatılması
Japonya	Çocuk yetiştirme ödeneği alan tek ebeveynli hanelere 50.000 yenlik tek ebeveynli geçici özel ödenek ödenmesi İkinci ve sonraki çocuk için çocuk başına 30.000 yen ve Covid-19 nedeniyle geliri düşen bir hane halkı için ek bir 50.000 yen verilmesi
Romanya	12 yaşından küçük çocuğu olup, uzaktan çalışma imkanı bulunmayan ve çocuğuna bakmak zorunda olan aile bireylerinden birinin ücretinin %75'inin karşılanması
Vietnam	Sokak satıcıları veya atık toplayıcılar gibi yüksek derecede kayıtdışılık içeren işçi kategorileri dahil olmak üzere işini kaybeden fakat işsizlik sigortasından yararlanamayan bireylere nakit transferi sağlanması
Türkiye	Kısa çalışma ödeneği ile üretime ara veren işyerlerinde çalışanlara geçici gelir desteği sağlanması Ücretsiz izne ayrılan, kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayan veya işten çıkarıldığında işsizlik ödeneğine hak kazanamayan işçilere günlük 39,24 TL destek sağlanması 4. işçi iş kaybı veya gelir durumu düşük olan hanelere doğrudan gelir desteği sağlanması Aylık hane halkı geliri 5.000 TL altında olan ücretliler, asgari ücretliler, emekliler, serbest meslek mensupları ve diğer orta ve düşük gelir grubunda yer alanlar için kamu bankaları aracılığı ile temel ihtiyaç desteği sağlanması 6. asgari ücret desteğinin devam ettirilmesi 4. düşük emekli maaşının 1.500 TL'ye yükseltilmesi Sosyal destek programı kapsamında 3 Fazda 6.310.104 kişiye kişi başı 1.000 TL nakit destek verilmesi

Kaynak: Aslan (2020), Kumar, (2020), ISSA (2021), Government of Canada, (2021), Yardımcıoğlu ve Koç (2020), ILO (2020)

Tablo 3'de yer alan sosyal koruma tedbir ve harcamalarına bakıldığında her ülke Covid-19 nedeniyle ekonomik, mali, sosyal vb. noktalarda zor duruma düşmüş vatandaşlara çeşitli yöntem, tür ve büyüklüklerde yardımlarda bulunmuştur. Söz konusu yardımlar ile vatandaşların ve toplumun sosyal refahının artırılması, bu salgın sürecinin her alanda tahribatının en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda Grafik 2'de Covid-19 sürecinde devletlerin vermiş oldukları nakit harcama ve gelir desteklerinin GSYH'ye oranları gösterilmektedir.

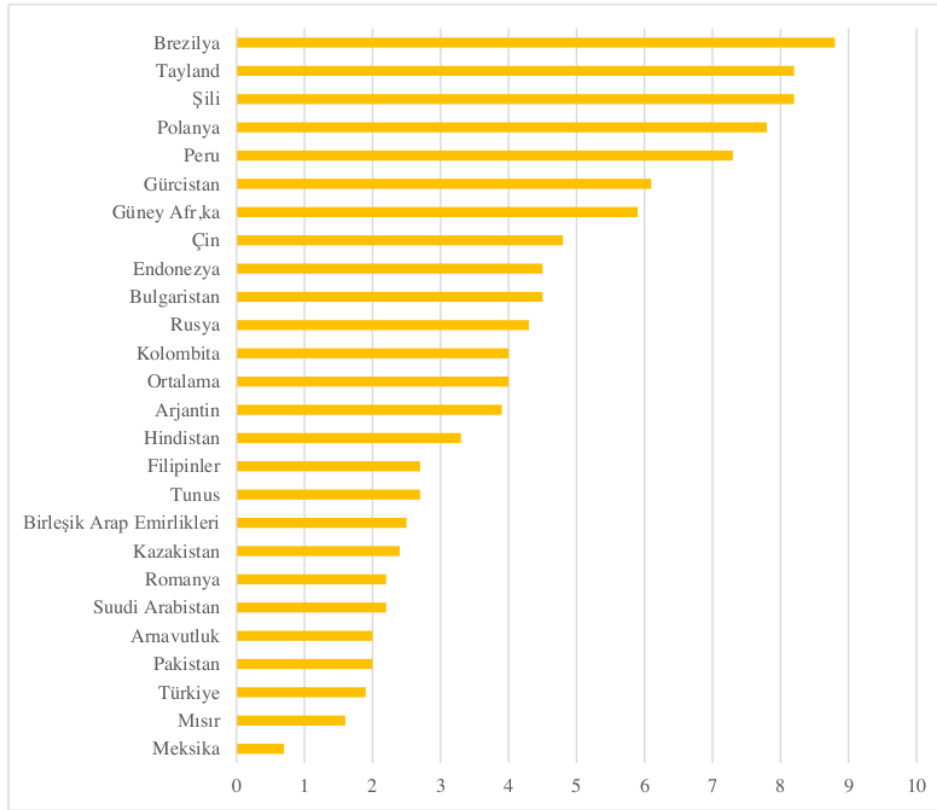
Grafik 2: Gelişmiş Ekonomiler Nakit Harcama ve Gelir Destekleri (GSYH, %)

Kaynak: IMF, 2021

Grafik 2’de yer alan gelişmiş ekonomilere sahip ülkelerin nakit harcama ve gelir desteklerinin GSYH’ye oranlarına bakıldığında en fazla desteği ABD vermiş iken en az desteği Finlandiya vermiştir. Ülkelerin ortalama destek oranlarına bakıldığında ise %16,4 olarak yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir. Grafikteki veriler genel olarak değerlendirildiğinde gelişmiş ekonomilere sahip ülkelerin GSYH’nin önemli bir payına denk gelen desteklerini Covid-19 sürecinde verdikleri görülmektedir.

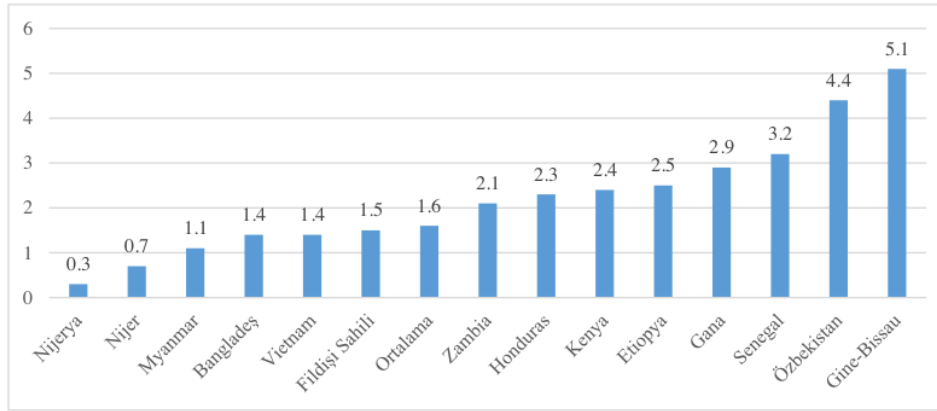
Grafik 3: Gelişmekte Olan Ekonomiler Nakit Harcama ve Gelir Destekleri (GSYH, %)

Kaynak: IMF, 2021

Grafik 3’de yer alan gelişmekte olan ekonomilerin yer aldığı ülkelerin Covid-19 sürecinde verdikleri nakit harcama ve gelir desteklerine bakıldığında gelişmiş ülkelere nazaran daha az olduğu görülmektedir. Buna göre en fazla desteği Brezilya vermiş iken en az desteği Meksika vermiştir. Ülkelerin ortalama destek oranlarına bakıldığında ise %4 olarak orta düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Grafikteki veriler genel olarak değerlendirildiğinde gelişmekte olan ekonomilere sahip ülkelerin GSYH’nin orta düşük bir payına denk gelen desteklerini Covid-19 sürecinde verdikleri görülmektedir. Grup ülkeleri arasında yer alan Türkiye ise %1,9 oranında bir pay ile ortalamanın yarısı bir orana ve söz konusu ülkelerin sonunda yer almaktadır.

Grafik 4: Az Gelişmiş Ekonomiler Nakit Harcama ve Gelir Destekleri (GSYH, %)

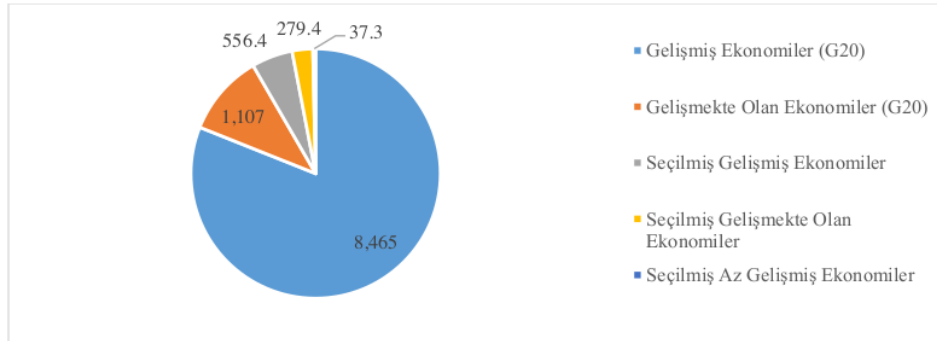

Kaynak: IMF, 2021

Grafik 4’de yer alan az gelişmiş ekonomilerin yer aldığı ülkelerin Covid-19 sürecinde verdikleri nakit harcama ve gelir desteklerine bakıldığında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere oldukça az olduğu görülmektedir. Buna göre en fazla desteği Gine vermiş iken en az desteği Nijerya vermiştir. Ülkelerin ortalama destek oranlarına bakıldığında ise %1,6 olarak düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Grafikteki veriler genel olarak değerlendirildiğinde az gelişmiş ekonomilere sahip ülkelerin GSYH’nin düşük bir payına denk gelen desteklerini Covid-19 sürecinde verdikleri görülmektedir.

Grafik 5’te ise gelişmiş ekonomiler (G20), gelişmekte olan ekonomiler (G20), seçilmiş gelişmiş ekonomiler, seçilmiş gelişmekte olan ekonomiler ve seçilmiş az gelişmiş ekonomilerin nakit harcama ve gelir destekleri ülke gruplarına göre milyar dolar olarak dağılımı gösterilmektedir.

Grafik 5: Ülke Grupları İtibariyle Nakit Harcama ve Gelir Desteklerinden Alınan Paylar (Milyar Dolar)

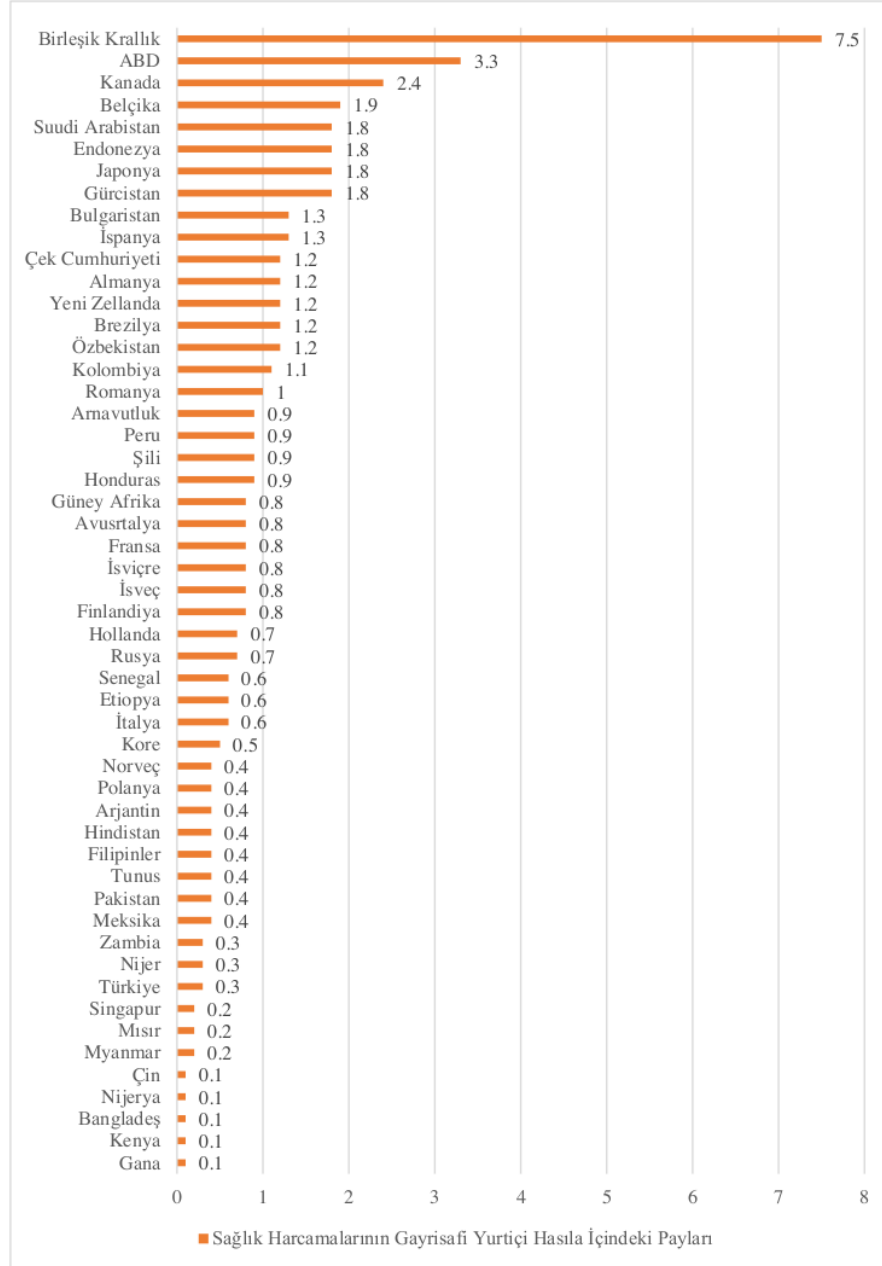
Kaynak: IMF, 2021

Grafik 5’te yer alan ülke grupları itibariyle nakit harcama ve gelir desteklerine bakıldığında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yer aldığı G20 ülkelerinin %92 gibi çok yüksek bir paya sahip oldukları görülmektedir. Bunu seçilmiş diğer gelişmiş ekonomiler %5 ile seçilmiş gelişmekte olan ekonomiler ise %3 ile takip etmektedir. Seçilmiş az gelişmiş ekonomilerin payı ise oldukça düşük seviyeler, hatta 0’a çok yakın düzeydedir. Buna göre yüksek gelir düzeyine

sahip ekonomisi güçlü olan ülkeler Covid-19 sürecinde nakit ve harcama desteğini en fazla veren ülkeler olmuştur.

Grafik 6’te ise seçilmiş ülkelerin Covid-19 sürecinde yaptıkları sağlık harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasıllara oranları gösterilmektedir.

Grafik 6: Seçilmiş Ülkelerin Sağlık Harcamaları (GSYH, %)

Kaynak: IMF, 2021

Grafik 6'da yer alan seçilmiş ülkelerin Covid-19 sürecinde yaptıkları sağlık harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasıllara oranlarına bakıldığında en fazla harcamayı %7,5 ile birleşik krallık yapmıştır. En az harcamayı ise %0,1 ile Gana, Kenya, Bangladeş, Nijerya ve Çin gerçekleştirmiştir. Türkiye'de yapılan sağlık harcamaları ise %0,3 ile düşük bir seviyede gerçekleşmiştir.

Uluslararası veriler ile uluslararası karşılaştırmalarda yer verilmeyle birlikte Türkiye'de sosyal harcamalarının gelişimini ayrıca ulusal veriler ile birlikte değerlendirmek Türkiye için sosyal harcamaların gelişiminin izlenmesi ve çalışmaya katkı sunması açısından yararlı olacaktır. Nitekim ilk bölümde de ifade edildiği gibi kamu tarafından yapılan sosyal harcamaların tanımı ve kapsamı, uluslararası kuruluşlar tarafından devletlerarası bir karşılaştırma yapıldığından ve ortak bir tanım yapılması gereği, ülkelerin kendi sosyal harcama tanım ve kap¹⁴larına göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu doğrultuda Türkiye için eğitim⁵, sağlık⁶ ve sosyal koruma (emekli aylıkları ve diğer harcamalar⁷, sosyal yardım ve primsiz ödemeler⁸, doğrudan gelir desteği ödemeleri) harcamalarından oluşan kamu sosyal harcamaları Grafik 7'de gösterilmektedir.

Grafik 7: Kamu Sosyal Harcamaları (GSYH, %)(2004-2021)⁹

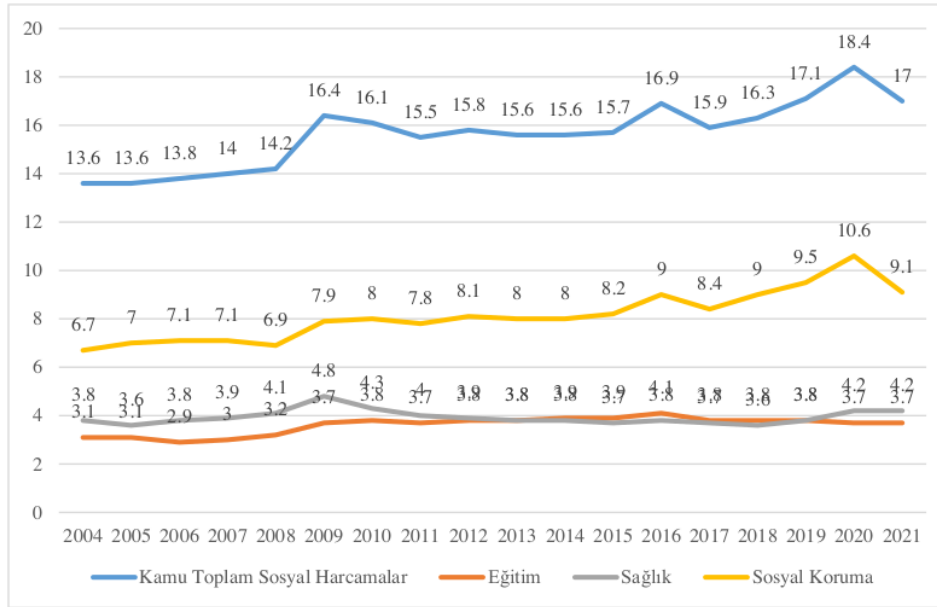
⁵ Eğitim harcamaları kapsamında, Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin eğitim harcamaları yer almaktadır.

⁶ Sağlık harcamaları kapsamında, Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların, döner sermayelerin, bütçe dışı fonların, sosyal güvenlik kuruluşlarının, mahalli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin sağlık harcamaları yer almaktadır. Merkezi yönetim bütçesi sağlık harcamalarında Sağlık Bakanlığı bütçesinin tamamı (yeşil kart harcamaları dâhil) dikkate alınmaktadır. Diğer merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlar ve mahalli idarelerin sağlık harcamalarında sağlık fonksiyonunda yer alan tutarlar ile personelleri için kurumları tarafından yapılan sağlık giderleri esas alınmaktadır. Mahalli idarelerin sağlık harcamalarında mükerrerlik olmaması amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından aktarılan tutarlar kullanılarak il özel idareleri tarafından yapılan yatırımlar dikkate alınmamaktadır. Sağlık Bakanlığının yatırımlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ'ye aktarılan tutarlar dâhil edilmektedir. SGK sağlık harcamaları hesaplanırken, sağlık hizmeti sunucularına yapılan ödemeler ile sağlık hizmeti sunucularınca tahsil edilen katılım¹¹ ayları dikkate alınmaktadır.

⁷ Emekli aylıkları ve diğer harcamalar kapsamında, Sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenen emekli aylıklarının (ek ödeme hariç) yanı sıra, bu kuruluşların diğer giderlerini ve İşsizlik Sigortası Fonunun GAP kapsamındaki yatırımlar öncelikli olmak üzere ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılmak üzere merkezi yönetim bütçesine aktardığı tutarlar dışındaki giderlerini içermektedir. İşsizlik Sigortası Fonu'na yapılan devlet katkısı içermemek¹² dir.

⁸ Sosyal yardımlar ve primsiz ödemeler kapsamında ise Merkezi yönetim kapsamındaki kuruluşların sosyal güvenlik ve sosyal yardıma ilişkin harcamaları (sosyal güvenlik kuruluşları ile İşsizlik Sigortası Fonuna yapılan transferler hariç), kömür yardımlarından dolayı TTK ve TKİ'ye aktarılan görev zararı ödemeleri, SYDTF'nin sağlık ve eğitim dışı harcamaları ile SGK'nın faturalı ödemeler kaleminde yer alan primsiz ödemelere karşılık gelen harcamaları içermektedir. Prim ödeme gücü olmayanların GSS primleri dahil edilmemiştir.

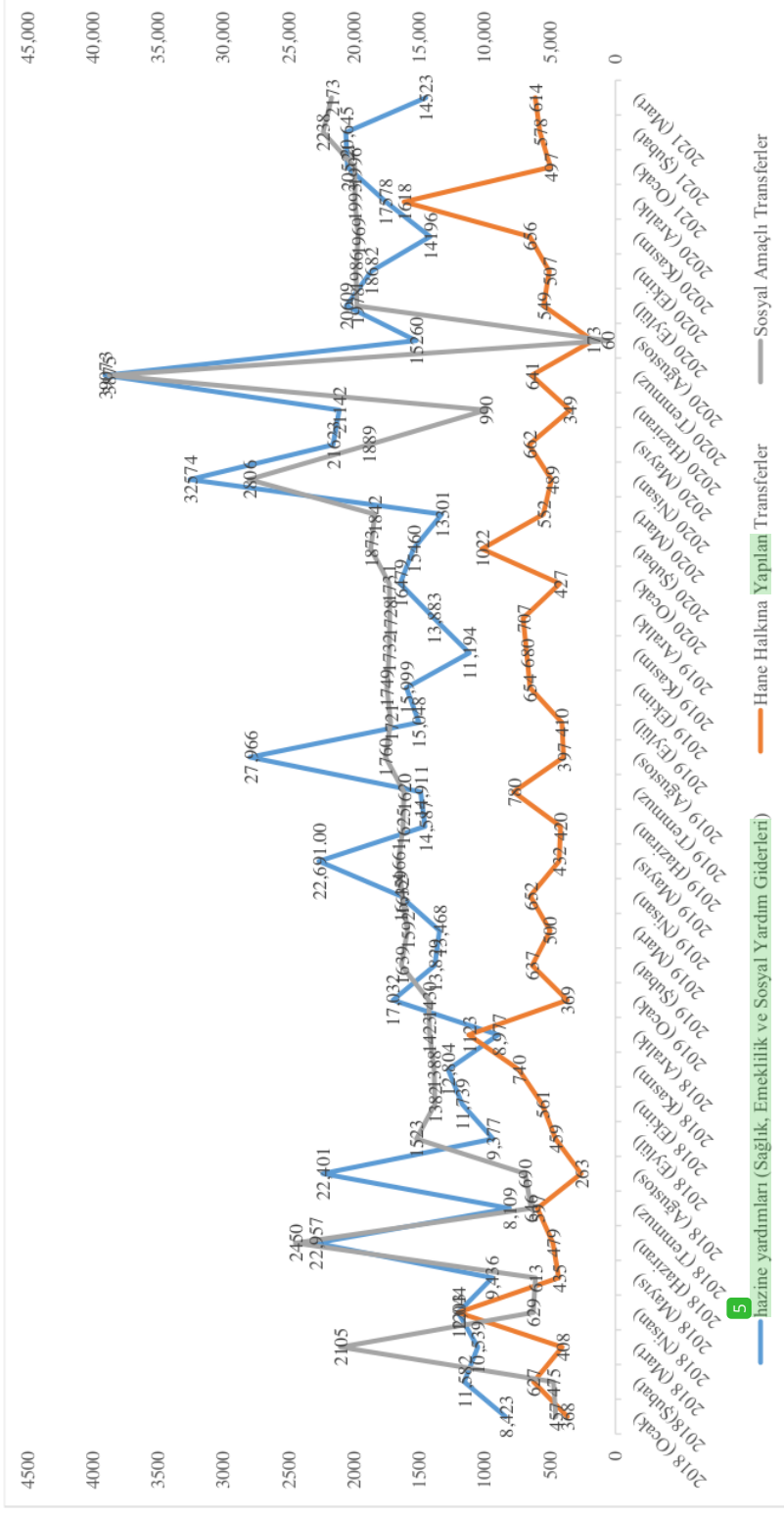
⁹ 2020 verisi gerçekleşme tahmini, 2021 ise program oranlarıdır.

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (Strateji ve Bütçe Başkanlığı), 2021

Grafik 7’de yer alan kamu sosyal harcama verilerine bakıldığında toplam sosyal harcamalar ile sosyal koruma, eğitim ve sağlık harcamalarının GSYH içindeki paylarının 2004 yılına göre arttığı görülmektedir. Bu artışta en fazla pay sosyal koruma harcamalarında iken sonrasında sağlık ve eğitim harcamalarında ortaya çıkmıştır. Buna göre 2004 yılında GSYH’ye oranı %13,6 olan kamu sosyal harcamaları 2019 yılında %17’ye ulaşmış, 2020’de %18,4 ve 2021’de ise %17 olması hedeflenmektedir. Bu durum bize eğitim, sağlık ve sosyal koruma (emekli aylıkları ve diğer harcamalar, sosyal yardım ve primsiz ödemeler, doğrudan gelir desteği ödemeleri) harcamalarına dönem boyunca aktarılan kaynaklarda artış olduğu, özellikle de 2008-2009 dünya finansal krizi yıllarında bu artışın daha fazla artmış olduğunu göstermektedir. Özellikle Covid-19 sürecinde kamu tarafından yapılan sosyal harcamalarının 5yrini görebilmek amacıyla Grafik 8’de 2018 yılı Ocak ayı ile 2021 yılı Mart ayına ait hazine yardımları (sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri), hane halkına yapılan transferler ve sosyal amaçlı transferler aylık bütçe gerçekleşme verileri gösterilmektedir.

Grafik 8: Kamu Sosyal Harcamaları (Bin TL)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2021

Garfik 8'de yer alan kamu sosyal harcamalarından ⁵hazine yardımları (Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri), Hane Halkına Yapılan Transferler ve Sosyal Amaçlı Transferlere Ocak 2018-Mart 2021 dönemi aylık verilerine bakıldığında genel itibariyle her üç harcama kaleminde de ilk aya göre artış gözlenmiştir. Bu artış trendi genel olarak bakıldığında Covid-19 döneminde de devam etmiştir. Buna göre sosyal amaçlı transferler Covid-19'un Türkiye'de hissedilmeye başladığı Mart 2020'de 1.842 milyon iken bu rakam ⁵Mart 2021'de 2.173 milyona ulaşmıştır. Aynı şekilde Mart 2020'da 13.301 milyon TL olan ⁵hazine yardımları (Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri) Mart 2021'de 14.523 milyon TL'ye yükselmiştir. Hane halkına yapılan transferler ise 552 milyon TL'den 614 milyon TL'ye yükselmiştir

SONUÇ

⁹Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayının sonlarında ortaya çıkan Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19) kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Ülke sınırlarının ortadan kalkarak dünyanın küresel bir yer haline gelmesi hastalığın yayılma hızını artırarak toplumsal bir sağlık sorunu haline dönüştürmüştür. Bunun bir neticesi olarak da ülke sınırlarını aşan hastalık salgın konumuna yükselmiştir. Tedavisine yönelik aşının uygulanma sürecinin zaman alması, ölümcül derecede birçok sağlık sorununa neden olması ve tüm dünyada yayılma hızının giderek artış göstermesi birçok ülkenin Dünya Sağlık Örgütü tavsiyeleri doğrultusunda salgınla mücadelede yasaklama ve kısıtlamalar gibi tedbirlere başvurmalarına neden olmuştur. Bu tedbirler ise toplumların başta ekonomik olmak üzere sosyal, idari, psikolojik, mali vb. birçok sorun ile karşılaşılmasına neden olmuştur. Devletler salgının neden olduğu bu sorunlar ile mücadele kapsamında başta sağlık olmak üzere eğitim, sosyal koruma gibi birçok alanda önemli miktarlarda sosyal harcamalar yapmıştır. Nitekim sosyal devlet olmanın temel gereği, özellikle eskisinden daha fazla ihtiyaç duyulan bu tür olağanüstü dönemlerde, sınırları içinde veya dışında yaşayan kendisine muhtaç duruma düşen bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak, yanlarında olduklarını hissettirmek ve sosyal refahı artırmaktır. Devletlerin başvurdukları harcama alanlarının başında salgın nedeniyle alınan yasaklama ve tedbirler kapsamında gelir düzeyi ve dolayısıyla satın alma gücü azalmış, farklı tür ve alanlarda yeni ihtiyaçlar oluşmuş, sağlık ve eğitime ulaşma imkanları daha da kısıtlanmış ve devlete eskisinden daha fazla muhtaç hale gelmiş topluma yapılan sosyal harcamalar gelmektedir.

Covid-19 sürecinde dünyada ve Türkiye'de uygulamaya koyulan sosyal harcamalarının incelendiği çalışmada öncelikli olarak devletlerin sosyal yardıma ihtiyacı olan ülke vatandaşları için birçok politikayı yürürlüğe koyduğuna ulaşılmıştır. Buna göre birçok devlet salgının kendi ülkelerinde etkilediği gruplara bağlı olarak farklı tür, nitelik ve kapsamda yardım programları açıklamış ve yürürlüğe koymuştur. Söz konusu politikaların bir sonucu olarak da Covid-19 sürecinde gelişmiş ülkeler başta olmak üzere gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler çeşitli miktarlarda sosyal harcamalara başvurmuşlardır. Buna göre dünyada nakit harcama ve gelir destekleri başta olmak üzere eğitim, sağlık ve diğer sosyal koruma programlarına yönelik sosyal harcamalar yapılmıştır. Bu harcamaların çok büyük bir payı gelişmiş ekonomilere sahip ülkeler tarafından yapılmışken orta ve daha düşük pay gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler tarafından yapılmıştır. Türkiye'de Covid-19 salgını nedeniyle zor duruma düşmüş belirli gruplara sağlık başta olmak üzere eğitim ve diğer sosyal koruma harcamaları yapılmıştır. Covid-19 sürecinde yapılan sosyal harcamaların daha net incelenebilmesi ⁵aralıkla Ocak 2018- Mart 2021 dönemi verilerine yer verdiğimiz kamu sosyal harcamalarından ⁵hazine yardımları (sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri), hane halkına ⁵yapılan transferler ve sosyal amaçlı transferlere bakıldığında artış trendinin genel olarak Covid-19 döneminde de devam ettiğine ulaşılmıştır.

Dünyada ve Türkiye’de Covid-19 sürecinde yapılan sosyal harcamalar genel olarak değerlendirildiğinde devletlerin salgından etkilenen bireylere çok boyutlu politikalar yürürlüğe koyarak yardım amaçlı önemli miktarlarda kaynak ayırmıştır. Bu kaynaklar içinde en önemli pay gelişmiş ekonomilere sahip ülkelerde iken sonrasında gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler gelmektedir.

KAYNAKÇA

KORONAVİRÜS HASTALIĞI (COVID-19) SÜRECİNDE SOSYAL HARCAMALAR

ORJİNALLİK RAPORU

%12	%11	%6	%6
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	issuu.com İnternet Kaynağı	%2
2	tez.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	%2
3	www.ilo.org İnternet Kaynağı	%1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
5	KAYA, Vedat and ÇELİK, Ahmet. "Küresel finans krizi sürecinde merkezi yönetim bütçe harcamalarının görünümü", Atatürk Üniversitesi, 2015. Yayın	%1
6	www.tuba.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
7	www.bbc.com İnternet Kaynağı	%1
8	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	

<% 1

9

Submitted to Anadolu University

Öğrenci Ödevi

<% 1

10

YAKAR, Soner and KANDIR, Serkan Yılmaz.
"Türkiye'de Sosyal Harcamaların
Finansmanında Yeni Bir Finansal Araç Önerisi:
Sosyal Etkili Tahvil", G.M.Matbaacılık ve
Tic.A.Ş, 2016.

Yayın

<% 1

11

adudspace.adu.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

<% 1

12

Submitted to Isikkent Egitim Kampusu

Öğrenci Ödevi

<% 1

13

www.weltdertuerken.org

İnternet Kaynağı

<% 1

14

ÇETİN, Hüsamettin. "SOSYAL ADALET, ",
Hacettepe Üniv. İkt. İd. Bil. Fak., 2015.

Yayın

<% 1

15

Submitted to Marmara University

Öğrenci Ödevi

<% 1

16

Submitted to Ege Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

<% 1

17

openaccess.hacettepe.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

<% 1

18	acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
19	iibfdergi.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
20	dergiler.sgb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
21	wiki.pirateparty.org.in İnternet Kaynağı	<% 1
22	bulentagaoglu.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1
23	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	<% 1
24	www.bolgegundem.com İnternet Kaynağı	<% 1
25	www.korfezdemanset.com İnternet Kaynağı	<% 1

Alıntıları çıkart

Kapat

Eşleştirmeleri çıkar

Kapat

Bibliyografyayı Çıkart

Kapat